

Fra Kristin Antun
Åsvegen 144
2033 Åsgreina

Til kulturdepartementet
ved kirkeavdelingen
postmottak@kud.dep.no

25.6.2015

Nei til søndagsåpne butikker

Jeg vil med dette uttrykke min innsigelse i høring om lovendring i helligdagsloven.

Det er mange grunner til at jeg mener lovendringen ikke bør gjennomføres:

Søndagsåpne butikker er unødvendig. Butikkene er allerede åpne mye av døgnet, matbutikkene gjerne 16 timer i døgnet. Det betyr at alle har anledning til å handle. Det argumenteres tidvis for at søndagsåpning vil være fordelaktig for dem som allerede jobber turnus, men realiteten er at alle i dag har gode muligheter til å få handlet innenfor dagens åpningstider.

De økte lønnskostnadene vil være spesielt tunge å bære for lokale små butikker, og dermed gi de store kjedene og handlesentrene enda større konkurransefortrinn. Det er ønskelig med et variert og godt lokalt næringsliv hvor også lokale småbutikker har livsgrunnlag. Erfaringer fra f.eks. Danmark viser at søndagsåpning fører til nedleggelse av mange småbedrifter. En ekstra dag åpent i uka medfører ikke tilsvarende økt salg, men fordeler salget over 7 dager i stedet for 6. I tillegg er det dyrere å lønne folk på søndager.

Søndagsåpne butikker forutsetter at langt flere arbeidstakere må jobbe søndag. Det gjelder de ansatte i butikkene, men også i tilstøtende yrker f.eks. innen varetransport og logistikk vil lovendringen medføre arbeid på søndager. Det er urealistisk å tro at alt dette skal dekkes inn av studenter og andre som ønsker å jobbe søndager. Arbeidstakere som jobber søndag får fri andre dager i stedet. Skoler, barnehager og de fleste arbeidsplasser har i midlertid fri lørdag og søndag. Det å få fri på ukedagene som kompensasjon for arbeid lørdag og søndag gir ikke tiden med familien tilbake. Noen yrkesgrupper må jobbe søndag. Det er ikke noe argument for at flere skal det. Søndagsjobbing bør være begrenset til samfunnsfunksjoner som er så viktige for liv og helse at de ikke kan stoppes selv om det er søndag. Varehandel er ingen slik samfunnsfunksjon. Samfunnet vil fortsette å fungere om vi beholder dagens begrensninger på butikkens åpningstid.

Forkjempere for lovendringen sier at søndagsåpne butikker handler om frihet for den enkelte. Problemet er at det er en frihet ingen trenger, og som vil føre til at veldig mange mister friheten til å tilbringe tid med familien. Frihetsbegrepet bør brukes om noe viktig, ikke om materialistisk visstvang som å kunne gjøre innkjøp når som helst. En frihet som bare betyr at folk ikke trenger å planlegge, eller at folk ikke risikerer å gå et døgn uten en matvare de har glemt å kjøpe, bør være underordnet.

Både som enkeltmennesker og som samfunn har vi godt av å ha en roligere dag i uka. En dag der vi bruker tid på oss selv og hverandre, ikke på å øke forbruket vårt. I en tid der tidsklemma er et hverdagsfenomen og både voksne og barn helt ned i barnehagealder har stressplager trenger vi mer enn noen sinne tid hvor det ikke skjer så mye. Søndagsstengte butikker og arbeidsplasser er en av få mekanismer som sikrer et minimum av ro i tilværelsen.

Det bør heller ikke overlates til den enkelte kommune om de skal tillate søndagsåpne butikker. Ikke fordi lokaldemokratiet ikke er viktig, men fordi kommunene ikke i praksis vil kunne velge fritt. Det er bekvemt å gjemme seg bak lokaldemokratiet, men de fleste forstår at kommuner med søndagsåpne butikker i nabokommunen vil ha vanskelig for å beholde stengte dører i sine butikker. Kommuner er opptatt av å begrense handelslekkasje, og dermed vil søndagsåpne butikker spre seg som fallende domino-brikker når lovendringen eventuelt trer i kraft. Det er også tilsvarende naivt å tro at butikkene skal kunne bestemme dette fritt selv. I et marked fullt av konkurranse vil butikkene bli presset til å holde åpent, og slik sett har de ikke noe reelt valg. Selv om undersøkelser viser at flertallet ikke ønsker søndagsåpne butikker, vil det helt sikkert bli handlet på søndager dersom lovendringen blir innført. Det ser vi hver gang åpningstider utvides, vi tilpasser handlemønsteret vårt. Det er likevel ikke noe argument for lovendringen. Hensynet til samfunnets felles beste bør stå sterkest, og i dette tilfellet er det til samfunnets beste å beholde en stengt dag. Slik vil flere få tid med familien, lokalt næringsliv ha bedre forutsetninger, og hele befolkningen beholde et viktig pusterom i hverdagen.

Ved å si nei til søndagsåpne butikker verner vi arbeidstakere, lokalt næringsliv og viktige verdier som tid med familie og venner. Vi bør organisere samfunnet vårt rundt det som er viktig for oss, i stedet for å organisere det rundt shopping og varehandel.

Med vennlig hilsen

Kristin Antun